

merushominum multiplicandus usque ad diem iudicii. In qua ego nihil certum neque satis probabile affirmare possum: tractari vero solet in materia de angelis, et ideo illam omitto.

CAPUT IV.

QUOMODO RATIO DIVINÆ PROVIDENTIÆ SUPERNATURALIS EX PRÆDESTINATIONE ET REPROBATIONE COMPLEATUR.

1. In hoc capitulo ad brevem summam redigam, quæ in discursu hujus operis dicta sunt, totamque rationem supernaturalis providentiæ circa intellectuales creaturas ante oculos proponam, et obiter insinuabo nonnulla alia, in quibus prædestinatio et reprobatio conveniunt aut differunt. Principio autem supponendum est, hanc rationem providentiæ non intelligi in Deo, donec aliquod decretum liberum habere intelligatur: quia providentia dicit habitudinem ad futuros effectus, qui liberi sunt et consequenter a Dei voluntate, ejusque decreto libero veniunt: Ergo non incipit providentia, donec DEUS aliquod decretum liberum habere intelligatur.

2. *Providentia divina supponit perfectam scientiam rerum omnium possibilium.*—Deinde statuendum est, divinam providentiam supponere perfectam scientiam rerum omnium possibilium, quia voluntas supponit cognitionem: cum ergo providentia vel includat, vel supponat liberum voluntatis decretum circa creaturas, necesse est ut earum scientiam et cognitionem supponat, ergo saltem supponit scientiam simplicis intelligentiæ rerum possibilium, nam hæc maxime necessaria est, et prima omnium, quas Deus de creaturis habet.

3. *Providentia Dei supponit præscientiam effectuum futurorum.*—Addendum vero est, providentiam Dei etiam supponere præscientiam conditionatam omnium effectuum futurorum, seu qui emanaturi essent a quacumque causa, etiam libera, si cum his, vel illis circumstantiis ad operandum applicaretur. Nam hæc scientia ex infinita perfectione divini luminis intellectualis convenit Deo, et ad exactam perfectionem providentiæ ejus necessaria est, alioqui non posset ex se disponere et præfinire ea, quæ a liberis causis creatis pendent, nec posset liberum hominis arbitrium efficaciter, et ex absoluta intentione ad liberum actum in particulari movere, salva ejus libertate, quod absurdum est. Neque oportet nunc tractare de modo hujus præscientiæ, an scilicet sit

in physica determinatione possibili, vel alio modo: hæc enim quæstio alterius considerationis est. Nunc vero solum supponimus id, quod a nemine negari potest, ante omne decretum liberum habere Deum in sua præscientia media, de quibus certe novit, quod si illa applicare velit, infallibiliter et efficaciter evenient tales vel tales effectus liberi: ac proinde illa media talia esse, ut libertatem non tollant, nec usum ejus impediunt. An vero physica prædeterminatio talis sit, alterius negotii est.

4. *Quædam signa rationis in mente Dei ponunt theologi.*—Ultimo ex dictis supponitur, ad explicandum modum divinæ prædestinationis et reprobationis recte distingui a gravioribus theologis quædam signa rationis in mente Dei. Nam, licet in Deo secundum se nihil sit prius et posterius secundum rem: tamen in objectis ipsis invenitur aliquis ordo, ratione cujus, sicut in Deo distinguimus plures actus secundum rationem nostram, ita etiam unum concipimus ut priorem alio. Ut, verbi gratia, quia creatura prius, magisque necessario est possibilis, quam futura, ideo prior intelligitur esse scientia simplicis intelligentiæ, quam voluntas, vel scientia rei futuræ. Item, quia voluntas non fertur nisi in rem cognitam, scientia rei censetur aliquo modo prior quam voluntas ejus. Ac denique, quia Deus perfectissime operatur propter finem, ideo intentio finis concipitur ratione prior quam electio mediorum, et quia præmiat propter meritum, et punit propter delictum, ideo præscientia seu iudicium de merito, aut delicto antecedere intelligitur, voluntatem dandi præmium, aut poenam. Et ita loquitur passim Augustinus, præsertim, q. 2, ad Simplicianum, et toto libro de prædestinatione Sanctorum, et Prosper in epistola ad eundem Augustinum.

5. *Duplex ordo distinguendi; alter intentionis, alter executionis in Deo ponitur.*—Ex quo tandem colligimus et supponimus in divina voluntate duplicem habitudinem seu ordinem distinguendum esse: alter est intentionis et alter executionis. Nam in his quæ inter se subordinantur tanquam finis et media, finis est intentione prior et executione posterior, et media ipsa inter se etiam subordinantur: unde illud, quod proximius operatur ad consecutionem, est etiam intentione prius et executione posterior, quam medium remotius. Quia ergo Deus perfectissimo modo operatur propter finem, ideo ante voluntatem, qua exequitur media, intelligitur præintendere finem, et consequenter intentio talis finis intelligitur prior

consecutione ejus. Et quia ipsa etiam executio finis est per voluntatem Dei, ideo necesse est in ipsamet divina voluntate intendentem voluntatem ab exequente distinguere: eademque ratio est de singulis mediis, ut inter se observant similem subordinationem: atque ita fit, ut series intentionis distincta sit a serie executionis et ratione prior. Quod maxime ad intelligendam prædestinationem necesse est observare: quia prædestinationis ratio potissime ad ordinem intentionis spectat: nam ex prædestinatione oritur talis mediorum executio, quæ finis consecutionem infallibiliter habeat adjunctam.

6. *Prima conclusio.*—His positis, asserimus primo, divinam prædestinationem initium sumpsisse ab efficaci intentione Dei, qua statuit tot ac tales homines vel angelos ad beatitudinis præmium et hæreditatem, in tali perfectione seu gradu et ordine infallibiliter obtinendum ordinare seu destinare. Quod enim Deus hunc finem intenderit, ex dictis constat, quia propter illum voluit eis conferre media. Quod autem illa intentio absoluta et efficax fuerit, ostendit et declarat satis modus providentiæ circa prædestinatos, quia efficax est et specialis dilectionis circa illos: intentio autem est proportionata electioni mediorum, quia est fundamentum seu ratio illius. Atque hunc actum voluntatis Dei vocat Paulus ad Rom., 8 cap.: *Propositum Dei, secundum quod vocantur illi sancti, quibus omnia cooperantur in bonum.* Eundem actum vocat dilectionem Dei, quia *Jacob dilexit*, ad Roman. 9. Eundem denique vocat electionem, qua *elegit nos in Christo, ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus in charitate*: ad Ephes. 1. Unde omnes prædestinati, seu omnes qui salvandi sunt, quasi per antonomasiam vocantur in Scriptura, *Electi* qui perire non possunt, ut sumitur ex Matth., 23, et expendit Augustinus, de Correptione et Gratia, cap. 7 et sequentibus, de prædestinatione Sanctorum, capite decimo, de Bono perseverantiæ, capite decimo-quarto.

7. *Deus angelis et hominibus dilectis media gratiæ contulit, quæ noverat esse in eis efficacia.*—Secundo, ex hac intentione voluit Deus omnibus et singulis angelis et hominibus sic dilectis ea media gratiæ conferre, quæ per scientiam conditionatam prænoverat futura esse in eis efficacia, seu infallibiliter habitura effectum intentum, si eis darentur. Quilibet enim sapiens gubernator, seu prudens artifex, vel agens a proposito, ita operatur: multo ergo magis Deus, cujus intentio et voluntas absoluta frus-

trari non potest. Et inde nascitur vulgaris illa providentia circa prædestinatos, quam Christus significavit, cum dixit: *Nemo rapiet eas de manu mea*, et cum dixit: *Ut in errorem inducantur, si fieri possit, etiam electi.* Et, *propter electos breviabuntur dies illi*: et similia sunt multa in Scriptura. Et ex effectibus divinæ gratiæ attente consideratis hoc fere potest experimento cognosci.

8. Unde etiam intelligitur, in ipsamet universali rerum procreatione, dispositione et gubernatione eam seriem et modum elegisse Deum, quæ aptissima et convenientissima esset ad infallibilem consecutionem finis intenti, circa salutem ultimam electorum. Sic enim Patres sæpe dicunt, omnia esse propter electos, sicut Paulus aiebat: *Se omnia sustinere propter electos, ut et ipsi salutem consequantur.* Qui etiam 1, ad Corint. 3, propterea dixisse videtur, *Omnia esse prædestinatorum seu electorum*, vel eorum qui justitiam assequuntur, et in ea perseverant, quia ad hunc finem omnia sunt a Deo creata et disposita. Cum ergo Deus per scientiam simplicis intelligentiæ præcognosceret varios et innumeros modos, quibus posset res hujus universi disponere et gubernare, hunc eligit, quem saluti electorum vidit esse aptissimum. Et in eo non tantum causas extrinsecas et universales in suo ordine sufficientes disposuit, sed etiam in particulari elegit et statuit modum applicandi hujusmodi causas unicuique electo, per auxilia tam interna quam externa, quæ prænoverat infallibiliter habitura effectum. Atque ita consummavit omnium electorum prædestinationem, cujus executio in tempore incipit a vocatione unicuique proportionata, ad quam sequitur justificatio et fructus ejus, qui sunt bona merita, cum perseverantiæ dono usque ad consecutionem gloriæ. Quæ omnia singulis distribuuntur juxta propositum electionis Dei, si primariam radicem et intentionem spectemus, quamvis in re ipsa et in ordine executionis, post primam vocationem cætera frequentius dentur juxta uniuscujusque dispositionem ex priori gratia conceptam.

9. *Tertia conclusio.*—*Deus ad beatitudinem non solum angelos et homines, sed plures etiam alios qui beatitudinem non consequuntur procreavit.*—Tertio non solum statuit Deus ad certitudinem procreare eos angelos, vel homines, quos efficaciter dilexit et prælegit, sed etiam plures alios, qui de facto æternam beatitudinem non consequuntur. Circa quos ita se gessit Deus, ut eos etiam in quodam primo signo rationis, vero ac proprio actu intentio-

nis voluerit ad beatitudinem consequendam procreare et ordinare. Nam certum est, Deum ex se velle omnes salvari, ac proinde omnes homines esse ad gratiam et gloriam ordinatos, nullumque procreatum esse, ut solis naturalibus bonis, aut beatitudine frueretur. Hæc ergo ordinatio ad supernaturalem finem ex prædicta voluntate præcessit, quæ proinde necessario esse debet verus, ac proprius actus voluntatis Dei. Non est tamen omnino absolutus et efficax, quia non simpliciter statuit Deus tales homines beare, alioqui ita fieret, sed solum id voluit cum hac limitatione et conditione, scilicet, quantum ex parte sua necessarium est, seu nisi homines ipsi, vel angeli impedimentum ponerent.

10. *Talis actus in ordine ad ipsum.* — Deum est absolutus. — Quocirca licet talis actus non fuerit simpliciter et omnibus modis absolutus, et efficax in ordine ad finem secundum se spectatum, et respectu omnium causarum et conditionum, a quibus illius consecutio pendere potest: nihilominus in ordine ad ipsum Deum fuit aliquo modo absolutus, quia revera ex parte sua intendit talem finem illis hominibus et consequenter ex vi illius actus dat Deus, seu offert eisdem hominibus media aliquo modo sufficientia, et ex parte Dei per se necessaria ad illum finem consequendum. Alioqui talis actus nullo modo esset vera voluntas, atque intentio talis finis: nam qui vult finem, necessario vult (proportionata voluntate) media necessaria, et ex se sufficientia ad talem finem. Unde cum Paulus dixit, *Deum velle omnes homines salvos fieri: salutis nomine non solum beatitudinem, sed etiam justitiam, remissionem peccati et alia media comprehendit, quæ ad illum finem dicto modo necessaria sunt.*

11. Quamobrem nemo etiam dubitare potest, quin talis actus voluntatis liber in Deo sit, quia est verus amor supernaturalis talium personarum: constat autem, Deum nullam personam creatam ex necessitate diligere dilectione supernaturali, etiamsi voluntatem habeat creandi illam, quia posset eam creare ad suam tantum beatitudinem naturalem, nullo modo elevando illam ad supernaturalem finem seu ordinem. Item, quia nulla necessitate cogitur Deus dare alicui supernaturalia media salutis: ergo nec necessario habet illam voluntatem, qua posita, necesse est, ut talia media conferat: fuit ergo liber ille actus voluntatis Dei.

12. *Quarta conclusio.* — Deus in utroque

statu voluit dare media sufficientia. — Ex his ergo concluditur quarto, Deum in quodam secundo signo rationis, quod in reprobis etiam considerare possumus, voluisse illis providere media necessaria et aliquo modo sufficientia, quibus possint salutem consequi, si per eos non steterit. Hoc satis constat ex proxime dictis in præcedenti puncto. Dixi autem, aliquo modo sufficientia quia hæc media nec sunt æqualia in omnibus reprobis, nec eodem modo sufficientia, præsertim post originale peccatum. Est enim considerandum, Deum habuisse hujusmodi voluntatem, et ante prævisum originale peccatum, et illo jam præcognito, et in utroque statu voluit dare media sufficientia, licet diversa. Nam in priori, scilicet ante prævisum originale peccatum, voluit omnibus dare justitiam originalem in Adamo, si obedire voluisset: in posteriori vero statu, scilicet post prævisum humanæ naturæ lapsum, voluit in primis omnibus offerre et pro omnibus instituere generalia media, qualis sunt Christi redemptio, Baptismi et aliorum Sacramentorum institutio, et similia. Deinde voluit ex se non impedire talium mediolorum applicationem, sed potius suum auxilium et cooperationem ad illam præstare, quantum in ipso esset, et juxta exigentiam causarum secundarum liberarum, vel naturalium, quatenus ad talem effectum aliquo modo concurrere, vel necessariae esse possunt.

13. Prævidit autem Deus fore, ut in multis hominibus præsertim infantibus, talis applicatio esset impossibilis ex defectu causarum secundarum, et nihilominus illud permisit, quod facere potuit, non obstante priore voluntate, quia, ut diximus, non fuit absoluta, neque obligans Deum ad faciendâ miracula, vel ad mutandum ordinem causarum secundarum. In aliis autem hominibus prævidit non defuturam potestatem, sed voluntatem suscipiendi applicationem talium mediolorum. In nonnullis vero prævidit non defuturam applicationem, quæ ad justificationem sufficeret; defuturam autem perseverantiam, non ex defectu divini auxilii, sed ex defectu liberæ cooperationis. Et in singulis hujusmodi defectus permisit, in quibusdam plures: in aliis pauciores, his providendo majora auxilia, illis pauciora, in omnibus quidem aliquo modo sufficientia, in nemine vero ex illis efficaciam ad ultimam salutem, juxta consilium voluntatis et sapientiæ suæ. Quocirca, quamvis per conditionatam scientiam præviderit Deus plura media et auxilia, quibus hi homines infallibiliter salvaren-

tur, sicut data fuissent, nihilominus ea dare noluit, sed solum illa, quæ juxta communem rerum ordinem prævidit fore impedienda, vel non fuisse acceptanda, et in hoc omnes reprobos fecit quodammodo æquales. Atque in hac voluntate reprobatio illa, quam negativam vocant, consummata est.

14. *Ultima decisio.* — Ultimo post hæc duo signa, quæ ad ordinem intentionis pertinent, tam circa prædestinatos, quam circa reprobos, intelligimus tertium signum spectans ad ordinem executionis et commune utrisque servata proportione. In illo ergo signo prævidit Deus singulorum prædestinatorum vocationes et illorum bonas cooperationes, dispositiones ac merita, cum perseverantia usque ad finem vitæ, et tunc tandem voluit ultimum præmium uniuscujusque meritis condignum præbere, voluntate scilicet effectiva ad extra, per quam in tempore exequitur talem effectum, ad illum applicando omnipotentiam suam et alias causas necessarias. Atque proportionali modo prævidit peccata reproborum et durationem, vel obdurationem in eis usque ad mortem, et propterea voluit eos a regno excludere, et debitis pœnis in inferno punire: in qua voluntate incepit propria reprobatio, quam positivam vocant. Posset autem facile hoc tertium signum in plura dividi, juxta varios actus intellectus et voluntatis, quos in eo cum aliquo ordine distinguimus, tamen brevitate causa sub uno signo hæc omnia complectimur: tum quia illa divisio et distinctio per se est facilis, suppositis quæ dicta sunt: tum etiam, quia ad nullam gravem quæstionem dirimendam, aut difficultatem explicandam est nunc necessaria.

15. *Quomodo prædestinatio a reprobatione differat.* — Prædestinatio solum includit totam providentiam aliquo modo. — Ex his omnibus intelligitur primo, quo modo integra ratio divinæ ac supernaturalis providentiæ ex prædestinatione, et reprobatione coalescat. Reprobatio enim accipi potest proprie ac præcise prout dicit vel negationem alicujus boni, vel ordinationem ad malum æternæ pœnæ: et si hoc modo sumatur, non constituit cum prædestinatione adæquatam rationem supernaturalis providentiæ: quia voluntas illa antecedens, qua Deus vult homines, etiam reprobos, salvari, et dispositio mediolorum, quæ ex illa oritur, ad supernaturalem providentiam pertinet: et tamen nec prædestinatio est, cum infallibilem consecutionem finis non includat, nec reprobatio, cum per se ad bonum conferendum or-

dinetur, et non ad malum. Igitur, ut verum sit, totam providentiam supernaturalem in prædestinatione et reprobatione contineri: necesse est, sub reprobatione complecti totam providentiam supernaturalem, quam DEUS habet circa reprobos: nam quatenus ille actus inefficax est, et permissionem peccati ac damnationis includit, et circa eandem personam, eundemque finem versatur, potest sub reprobatione comprehendi, quamvis impropria, nimisque ampla sit talis significatio illius nominis. Adde vero ulterius, solam prædestinationem quodammodo includere totam Dei providentiam et maxime supernaturalem: nam licet providentia directe et immediate circa plura versetur, quam prædestinatio, ut per se notum est, ac propterea dicta sit prædestinatio pars providentiæ, nihilominus mediate, et quasi in obliquo, prædestinatio totam providentiam complectitur: quia, quidquid sub providentiam cadit, ad bonum prædestinatorum ordinatur, ut supra notatum est, cum Augustino, qui sæpe dixit, ipsam etiam reprobationem, seu providentiam circa reprobos ad salutem prædestinatorum referri.

16. *Multiplex differentia inter reprobationem et prædestinationem.* — Conveniunt in hoc, quoad utraque providentiam supernaturalem includit. — Secundo colligitur ex dictis multiplex differentia inter prædestinationem et reprobationem: conveniunt enim in hoc, quod utraque spectat ad providentiam supernaturalem, quod in prædestinatione manifestum est: quia est ordinatio efficax ad finem supernaturalem per media certa et infallibilia. In reprobatione autem quatenus supponit ordinationem ad eundem finem per media sufficientia, etiam est manifestum, directe et per se spectare ad supernaturalem providentiam: quatenus vero includit aut permissionem mali culpæ, aut ordinationem mali pœnæ, ad eundem ordinem revocatur eodem modo, quo privatio et habitus ad eundem ordinem pertinent: nam illa permissio includit negationem alicujus gratiæ efficacis, et illa pœna potissimum consistit in privatione supernaturalis beatitudinis. Denique ad perfectam providentiam non solum requiritur præmium, sed etiam pœna: providentia autem supernaturalis in suo ordine perfecta est, et ideo utriusque ordinationem includit. Sic igitur, non solum prædestinatio, sed etiam reprobatio ad supernaturalem providentiam pertinet, diverso tamen modo. Nam prædestinatio est ex directa et primaria intentione Dei: re-

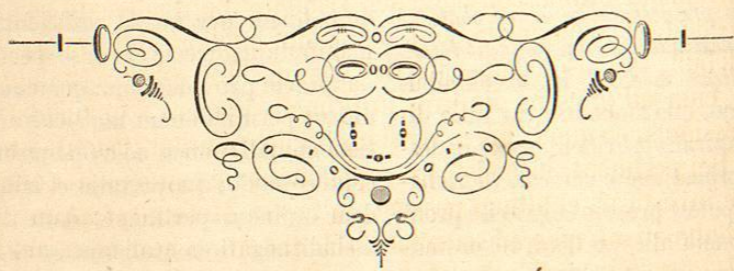
probatio vero est ex voluntate quasi secundaria, quatenus scilicet, includit ordinationem ad malum pœnæ, quod Deus non vult, nisi veluti coactus a malo culpæ, quod in homine præcedit.

17. *Polissima differentia.* — Atque hæc est differentia potissima inter prædestinationem et reprobationem, nasciturque ex propriis objectis earum. Nam prædestinatio est ad bonum, quod Deus per se, et ex se vult: reprobatio vero est ad malum, quod Deus non ex se vult, sed ab homine provocatus. Unde differentia hæc solum procedit de reprobatione propriissima et positiva, quæ includit voluntatem inferendi malum æternæ pœnæ. Nam si consideremus voluntatem Dei antecedentem, qua ordinat has creaturas ad supernaturalem finem, cum providentia sufficiente, ut possint illum consequi, etiam hæc est per se et directe ex intentione Dei: nam ex ejus benevolentia et misericordia nascitur. Quin potius etiam permissio deficiendi ab illo fine est per se ex libera voluntate et intentione Dei, quia non supponit in homine culpam, ex qua oriri possit. Quamvis enim talis permissio non pertineat ad commodum ejus personæ, cujus malum permittitur, pertinet tamen ad universalem ordinem providentiæ Dei, et ad bonum prædestinatorum ordinari potest, nullamque in se continet deformitatem:

et ideo per se directe potest sub divinam voluntatem cadere.

18. *Aliud discrimen.* — Unde etiam intelligitur alia differentia, nam totius prædestinationis non potest dari causa ex parte prædestinati, tum quia incipit ab efficaci dilectione Dei, qua prælegit prædestinatum ad gloriam: tum etiam quia initium gratiæ non potest esse ex homine, sed ex Deo. Prædestinatio autem incipit mandari executioni in ipso initio, quod a congrua vocatione sumitur, et ideo non potest tota prædestinatio hominis merita supponere. At vero totius reprobationis datur causa ex parte hominis, quia initium culpæ est ex homine, et culpa prævisa est ratio ordinationis ad pœnam, in qua reprobationis ratio consistit. Hæc autem differentia procedit inter reprobationem positivam et prædestinationem, non autem habet locum in supernaturali providentia quam Deus habet circa reprobos, ordinando illos ad supernaturalem finem. Nam hæc etiam non potest habere causam ex parte hominis, quia in ordine intentionis procedit ex antecedenti dilectione Dei, et in executione habet initium ex gratia. Simili modo non habet locum differentia illa in reprobatione negativa, nam etiam hujus non potest dari causa ex parte reprobi, quia semper præcedit permissio, quæ non potest in culpa fundari.

FINIS TRACTATUS DE PRÆDESTINATIONE.

DE

SANCTISSIMO TRINITATIS MYSTERIO

LIBRI DUODECIM.

PROOEMIUM.

Cum hoc mysterium supremum omnium sit, quæ per fidem revelantur, existimandum non est, eo animo illius disputationem suscipi, ut ejus veritas demonstraretur; id enim impossibile esse, infra ostendemus: sed in regulis fidei, et divina auctoritate veritas hujus mysterii, imprimis fundanda est. Qua stabilita, et confirmato mysterio, aliquam illius congruentem rationem, vel potius declarationem investigare conabimur, et objectionibus infidelium pro viribus satisfacere. Ac tandem ea colligere, quæ Theologico more ex principiis revelatis certius, aut verisimilius elici possunt. Atque hoc modo disputarunt de hoc mysterio antiqui Patres copiosissime, ex Græcis præcipue Athanasius fere in omnibus operibus suis, et Gregorius Nazianzenus in quatuor orationibus de Theologia, et Gregorius Nyssenus, quatuor etiam orationibus de hoc mysterio, Chrysostomus, quinque orationibus de visione Isaïæ, Basilius, libro contra Eunomium, Damascenus, lib. 1, de Fide, et alii multi. Ex Latinis vero primus Tertullianus, libro contra Praxæam, deinde Hilarius, libris 12 de Trinitate, et libro de Synodis, copiose Augustinus, 15 libris de Trinitate, et sæpe alias, Fulgentius, libro ad objectiones Arianorum, Idacius Clarus contra Varimandum, Richardus de S. Vict. in libris de Trinitate. Disputarunt etiam Scholastici cum Magistro in 1, per priores 35, distinctiones, commodiori ordine, D. Thomas, cum expositoribus, 1 parte a quæstione 27 usque ad 34. Postquam enim de his, quæ pertinent ad Divinam unitatem tractavit D. Thomas, convenienti ordine consequenter Trinitatis notitiam dedit, nam ea, quæ ad unitatem spectant, et communiora sunt, et cognitu faciliora, ideoque eorum disciplina præcedere debuit, quibus cognitis, minus etiam difficile est de Trinitate disserere.

Nos vero, cum ad præsens integros in primam partem Commentarios in lucem edere non possimus, eo quod aliis gravissimis occupationibus distenti sumus, ea, quæ ad unitatem Dei pertinent, in hoc opere supponimus; ex quibus illa omnia, quæ naturali ratione investigari et attingi possunt, in nostra Metaphysica pro virili elaborare curavimus, multa etiam, quæ ad scientiam, voluntatem et providentiam Dei pertinent in aliis nostris opusculis tradidimus, de prædestinatione vero et reprobatione in præcedenti tractatu disputatum est. In præsentem ergo solum de his, quæ Deo, quatenus Trinus est, conveniunt, dicere intendimus. Et quoniam nunc Commentatoris officium non assumimus, ordinem quæstionum D. Thomæ non omnino sequemur, ne prolixiores quam cupimus, esse cogamur. Brevitati itaque consulentes etiam compendiosiori methodo utemur, doctrinæ ordinem, quem in aliis rebus tenere solemus, non præmittentes.

Prius vero, quam disputationem inchoemus, advertendum est, cum in tota Theologia vera sit sententia Augustini, l. 10, de Civ., c. 23. *Philosophis liberum est, quibus voluerint uti verbis, nobis autem ad certam regulam loqui fas est:* in hac